

Schetsen voor een Vlaamse theateridentiteit

Walter Tillemans zou met zijn Oostenrijkse ervaringen beter moeten weten. Hij weet dat 'Die Provinz' het niet zo hoog op heeft met de hoofdstad Wenen. En 'Wien' kijkt wat smalend, maar toch ook vertederd naar het reilen en zeilen in de 'Länder'.

Het is dan ook verwonderlijk dat een internationaal gereputeerd regisseur in deze val trapt en blijft fulmineren tegen de theatersituatie in de eigen hoofdstad. "De Vlaamse Gemeenschap beweert dat onze hoofdstad een eigen, professioneel theaterleven nodig heeft. Al was het maar om de Vlaamse aanwezigheid in Brussel te beklemtonen, zoals dat dan heet. Daarom wordt er kwistig met Vlaamse theatersubsidies gestrooid in Brabant: de Vlaamse Leeuw moet er immers op geregelde tijden kunnen brullen. Ik kan die stelling volgen. Alleen vraag ik me af waarom die leeuw per se van Brusselse afkomst moet zijn. Mag dat toevallig geen Antwerps exemplaar wezen." (1) Een symptomatische houding voor de vele misverstanden die omtrent Brussel blijven heersen?

Het onbegrip tegenover Brussel en de situatie van de Nederlandse taal in Vlaanderen noch steeds erg groot en vertaalt zich op twee niveaus: 1. In Vlaanderen ziet men Brussel liefst als platform voor de eigen productie, de zgn. 'Vlaamse aanwezigheid', en 2. de eigen Brusselse productieplatforms worden niet echt ernstig genomen: niettegenstaande een kwalitatieve bloei van de Brusselse theaterscène zijn — wat men ook moge beweren — de subsidies voor de Brusselse theaterproductie systematisch verminderd.

Stadsvijandigheid

Anders dan te Antwerpen en te Gent is in Brussel geen sprake van een

homogene stadscultuur, laat staan van een homogene culturele gemeenschap. De Nederlandstalige bevolking is in de Brusselse agglomeratie in de minderheid en in het vrij uitgebreide hinterland heersen bij vele Vlamingen gemengde gevoelens over de stad waarmee zij op natuurlijke wijze verbonden zijn. Deze sociologische situatie schept mogelijkheden voor een zeer eigenzinnige artistieke bedrijvigheid, doch zorgt eveneens voor problemen zowel ten aanzien van het potentiële publiek als van de artistieke continuïteit.

Vele Vlamingen zijn niet zo gemakkelijk bereid deel te nemen aan het grootstedelijke cultuurleven. Er is een stadsvijandigheid aanwezig (2), nog versterkt door de verpaupering van bepaalde stadsdelen, de vermeende onveiligheid, ongezelligheid, gebrekkelijk openbaar vervoer in de avonden enz. Deze vijandigheid komt tot uiting in de stadsvlucht, de neiging om de stad slechts te gebruiken voor het strikt noodzakelijke (werken, winkelen) en de vrije tijd te besteden in het plaatselijke verenigings- en uitgangsleven. Vele Vlamingen uit de midden-groepen, vaak bewoners van de verkavelingen in het randgebied, trekken zich echt terug in de 'gordel van smaragd' (Dilbeek, Strombeek enz.) 'waar Vlamingen thuis zijn'. En in de Brusselse agglomeratie zelf doet dit fenomeen zich voor in vele wijken en gemeenten, waar men vaak met even gesloten gemeenschappen te maken heeft als op het platteland. Een langdurig cultureel isolement in een overwegend Franstalig milieu heeft dit in de hand gewerkt. Anderzijds heeft het ook een 'tweetalige' aanpassingscultuur doen ontstaan, die slechts moeizaam een keuze wenst te maken voor een standaardcultuur als de Franse of de Nederlandse. De Vlaamse Gemeenschap verwierf voor dit plaatse-

lijk sociaal-cultureel werk een reeks trefcentra. Het zijn er thans 18, waarvan er echter slechts een gedeelte zodanig verbouwd en ingericht is dat het de burger-gebruiker waardig kan genoemd worden. De verhouding tussen deze plaatselijke trefcentra en het stadsleven is nog niet geklaard. De staffunctionarissen van deze centra ontwikkelen vaak een intelligente, aangepaste programmatie — kleinschalige theatervoorstellingen of concerten die als het ware ook smaakmakers zijn voor het grote werk in de stad. In Ganshoren is er zelfs een maandelijks aperitiefprogramma, waarin op een aangename wijze promotie wordt gemaakt voor het stadsgebeuren onder het motto 'De Stad In!'.

Anderzijds is de stad voor een nieuwe generatie opnieuw aantrekkelijk geworden o.m. door de herleving van wijken als Sint-Goriks/Dansaert, door een nieuwe (ook Vlaamse) kwaliteit in het uitgangsleven (inclusief de horeca), door de exclusiviteiten in talrijke domeinen, bij wijze van voorbeeld de mode, de tentoonstellingen en de musea. In de globale politieke en culturele context is de positie van het Nederlands te Brussel versterkt en het respect voor de Nederlandse cultuur vergroot. Dat geeft aan vele (jonge) Vlamingen de kans tot een attitude van *savoir-vivre*, zonder meteen te moeten overschakelen naar het Frans en de Franse cultuur. De sterke differentiëring in de aanwezige nationaliteiten maakt ook een cultureel gedifferentieerde opstelling mogelijk. Een te weinig gekend voorbeeld van deze attitude is 'De Kleine Academie', de theaterschool van Luc De Smet en Karel-Maria De Boeck. De school is gelegen in het hart van de stad tussen de Munt en de Grote Markt. Ze profileert zich als een Nederlandstali-

Links: Plots/z (Dito' Dito) — Foto H. Sorgeloos

Rechts: Need to know (Needcompany) — Foto M. Ryckeboer.

